

Jozue:

Vstup do zaslíbené země a zápas o věrnost

1. Název a obsahová linie knihy

Název

- **Hebrejsky:** *Jehošua* („Hospodin je spása“).
- **Řecky/Latinsky:** *Iesus/Iosue*. Jméno Jozue je starozákonní formou jména Ježíš.

Obsahová linie

Kniha Jozue bezprostředně navazuje na **závěr Tóry** (Pentateuchu), konkrétně na Mojžíšovu smrt. Izraelský lid stojí na břehu řeky Jordán, připraven konečně vstoupit do země, kterou Bůh slíbil už Abrahamovi v knize Genesis. Vedením národa je Bohem pověřen Mojžíšův věrný služebník Jozue. Kniha **popisuje** zázračný přechod řeky, dobývání kanaánských měst, rozdělení území mezi dvanáct izraelských kmenů a závěrečnou obnovu smlouvy s Hospodinem.

2. Dějiny vzniku a autorství

Tradiční pohled

Starověká židovská tradice připisovala autorství knihy přímo **Jozuovi** (s výjimkou závěrečných veršů o jeho smrti). Kniha byla vnímána jako **přímé svědectví** očitých svědků o obsazování země.

Současný pohled

Moderní biblistika řadí knihu Jozue do tzv. **deuteronomistického dějepisného díla** (spolu s knihami Soudců, Samuelovými a Královskými). Kniha využívá starší hrdinské a kmenové tradice, které však byly teologicky zpracovány a sepsány mnohem později – v době babylonského zajetí (6. stol. př. n. l.).

Záměr redakce

Pro Izraelce vyhnané do Babylonu měla tato kniha **zásadní význam**. Připomínala jim, že země je Božím darem, o který však lze kvůli nevěrnosti a modloslužbě přijít.

3. Členění a charakteristika vzhledem k celku Písma

Struktura knihy

1. **Vstup do země (1,1–5,12):** Povolání Jozua, vyslání zvědů do Jericha, zázračný přechod rozvodněného Jordánu a oslava prvního Pesachu v nové zemi.
2. **Dobývání Kanaanu (5,13–12,24):** Pád Jericha, selhání a náprava u Aj, válečná tažení na jihu i severu země.
3. **Rozdělení země (13,1–21,45):** Geografické vymezení hranic území jednotlivých kmenů a určení levitských a útočištných měst.
4. **Jozuova závěť a obnova smlouvy (22,1–24,33):** Jozuovy promluvy na rozloučenou, velké shromáždění v Sichemu, radikální výzva k volbě Boha a Jozuova smrt.

Kniha Jozue: most k naplnění slibů

Kniha Jozue je klíčová pro celou Bibli, protože ukazuje **naplnění slibu o darování země**, který Bůh opakovaně dával praotcům v knize Genesis a připomínal v Exodu i Deuteronomiu. Bez této knihy by dějiny spásy postrádaly svůj geografický cíl.

Vztah k Novému zákonu

Nový zákon vnímá Jozua jako **předobraz Ježíše Krista**. Jako Jozue převzal lid po Mojžíšovi a uvedl ho do pozemské zaslíbené země, tak Ježíš (nový Mojžíš i nový Jozue) překonává pouhý Zákon, vítězí nad mocnostmi zla a uvádí věřící do skutečného nebeského Božího království. List Židům přímo srovnává „odpočinutí“, které dal lidu Jozue, s věčným odpočinutím v Kristu.

4. Teologie knihy Jozue

Kniha Jozue používá tvrdý starověký literární styl (žánr **válečné kroniky**), její poselství je však hluboce teologické a duchovní.

1. **Země jako nezasloužený dar:** Izrael nezískal zemi svou vlastní vojenskou silou nebo strategií. Kniha neustále zdůrazňuje, že **bojovníkem je sám Hospodin** a země je darem jeho milosti. Lid ji přijímá jako správce, nikoli jako absolutní vlastník.
2. **Teologie svatého boje (Cherem):** Příkazy k úplné zkáze nepřátel (tzv. klatba) moderního čtenáře šokují. V biblické teologii jde o radikální vyjádření **nutnosti absolutní oddělenosti od hříchu**. Kanaánské pohanství (včetně dětských obětí) představovalo pro Izrael smrtelné duchovní riziko. Klatba symbolizuje, že s pokušením a modloslužbou nelze dělat kompromisy – musí být zničeny beze zbytku.
3. **Slovo Boží jako klíč k úspěchu:** Hned v úvodu Bůh neříká Jozuovi, aby studoval vojenské mapy, ale aby dnem i nocí rozjímal o Knize Zákona. Úspěch v Zaslíbené zemi nezávisí na zbraních, ale na **poslušnosti Božímu slovu**.
4. **Inkluzivita uprostřed soudu:** Přestože kniha mluví o soudu nad Kanaanem, ukazuje úžasné výjimky. Pohanka Rachab (nevěstka z Jericha) uvěří v Hospodina, zachrání zvědy a je přijata do izraelského národa. Stává se dokonce přímou pramatkou krále Davida a samotného Ježíše Krista (Mt 1,5).

5. Klíčové pasáže a jejich přesah

Tato vybraná místa nejsou jen izolovanými příběhy, ale tvoří páteř celé knihy Jozue.

Joz 1,1–9: Bud' rozhodný a udatný (Povolání do nové etapy)

- **Exegetický kontext:** Text stojí na zásadním předělu. Mojžíš, charismatický vůdce a zákonodárce, je mrtev. Jozue, dosud „druhý v pořadí“ (Mojžíšův služebník), nese tíhu obrovské zodpovědnosti. Bůh k němu promlouvá v situaci přirozené lidské nejistoty. Všimněte si, že Bůh Jozuovi neslibuje, že cesta bude snadná, ani mu nedává podrobný vojenský plán. Slibuje mu jediné: „*Budu s tebou, jako jsem byl s Mojžíšem.*“
- **Podmínka úspěchu:** Třikrát se opakuje výzva „*Bud' rozhodný a udatný*“. Odvaha zde však není definována jako absence strachu nebo spoléhání se na vlastní sílu. Klíčem k úspěchu (text říká: „*zdaří se ti tvá cesta*“) je absolutní věrnost Božímu slovu – Jozue má o Knize Zákona rozjímat dnem i nocí a neodchýlit se od ní napravo ani nalevo.
- **Přesah:** Často zažíváme situace, kdy je třeba „převzít štafetu“ – v rodině, v zaměstnání nebo ve farnosti. Přichází pocit nedostatečnosti ve srovnání s předchůdci („nejsem jako Mojžíš“). Text ukazuje, že Boží povolání nehledá dokonalé hrdiny, ale lidi ochotné zakotvit svou odvahu v poslušnosti Božímu slovu. Úspěch z Božího pohledu neznamená bezproblémový život, ale vědomí, že skrze věrnost kráčíme s Ním.

Joz 2,1–21: Víra nevěstky Rachab (Milost mimo šablony)

- **Exegetický kontext:** Jericho je první překážkou v Zaslíbené zemi. Jozue tam tajně posílá dva zvědy. Ocitají se v domě Rachab, která je v textu explicitně označena jako nevěstka. V tehdejší kontextu stála na absolutním okraji společnosti – pohanka, Kanaánka z odsouzeného města, žena s pochybnou pověstí. Přesto je to právě ona, kdo prokáže hlubší duchovní vhléd než celý zbytek Jericha.
- **Vyznání víry na okraji:** Rachab schová zvědy na střeše pod lnem a vyzná víru, která bere dech: „*Vím, že Hospodin vám dal tuto zemi... Hospodin, váš Bůh, je Bohem nahoře na nebi i dole na zemi.*“ Slyšela o zázracích u Rudého moře a na rozdíl od svých spoluobčanů, které paralyzoval strach, ona na Boží moc odpověděla vírou a činem.
- **Přesah:** Příběh Rachab radikálně nabourává naše lidské škatulky o tom, kdo je „svatý“ a kdo má blízko k Bohu. Bůh si pro klíčovou roli v dějinách spásy vybírá ženu z okraje. Její červená šňůra spuštěná z okna, která zachránila její dům před zkázou, je pro nás připomínkou, že nikdo není pro Boha ztracený případ. Nový zákon (Matoušovo evangelium) ji hrdě uvádí v rodokmenu Ježíše Krista a List Židům ji dává za vzor víry. Učí nás to nesoudit lidi podle jejich minulosti či společenského statusu.

Joz 3,14–17: Přejít přes Jordán (Krok do proudu)

- **Exegetický kontext:** Přejít Jordán zrcadlí zázrak u Rudého moře z knihy Exodus. Je tu však jeden zásadní rozdíl. U Rudého moře Mojžíš vztáhl hůl a moře se rozestoupilo *předtím*, než lid vstoupil. U Jordánu je však doba žní, řeka byla rozvodněná a vystupovala z břehů. Bůh přikázal kněžím, kteří nesli Archu úmluvy, aby vykročili vpřed.
- **Dynamika víry:** Text výslovně uvádí, že vody Jordánu se zastavily a vytvořily hráz až v lidsky nejvypjatější moment – „*jakmile se nohy kněží nesoucích Archu ponořily do*

vody“. Bůh vyžadoval aktivní projev důvěry v situaci, kdy je realita proti. Kněží museli stát uprostřed suchého koryta na pevném srázu tak dlouho, dokud celý národ nepřesl.

- **Přesah:** Jako dospělí často čekáme, až Bůh vyřeší všechny naše problémy a „rozevře vody“, abychom teprve potom bezpečně vykročili. Tento text nás učí spiritualitě „prvního kroku“. Někdy Bůh čeká, až se naše noha symbolicky dotkne chladné vody nejistoty – až uděláme rozhodnutí, odpustíme, vstoupíme do náročného rozhovoru nebo služby. Zázrak Božího jednání se často rodí až z naší ochoty risknout krok víry.

Joz 6,1–21: Dobytí Jericha (Vítězství skrze bohoslužbu)

- **Exegetický kontext:** Jericho bylo pevně uzavřené, opevněné město. Z vojenského hlediska byl Izrael bez šance. Boží strategie je však čistě liturgická: sedm dní obcházet město v čele s Archou úmluvy. Šest dní se chodí v naprostém tichu. Sedmý den se město obejde sedmkrát, zazní rohy, lid spustí válečný pokřik a hradby padnou.
- **Teologie ticha a chvály:** Ticho prvních šesti dnů je klíčové. Je to ztišení lidského reptání, strachu a vlastních nápadů, prostor pro růst důvěry. Závěrečný křik a zvuk rohů (*šofar*) není bojovým pokřikem, ale liturgickým provoláním slávy Hospodinu, který je pravým Králem a vítězem. Hradby nepadají pomocí zbraní, ale pod vahou Boží přítomnosti.
- **Přesah:** V našich osobních životech i ve farnostech narážíme na hradby, které se zdají neprostupné – dlouhodobé krize, zatvrzelost srdcí, institucionální překážky. Naši přirozenou reakcí bývá útok, aktivismus nebo naopak rezignace. Jericho nás učí, že duchovní zápasy nelze vyhrát světskými zbraněmi (hněvem, tlakem, manipulací). Je třeba se nejprve ztišit, postavit Boží přítomnost (Archu) do středu situace a bojovat rovněž vytrvalou modlitbou a chválou.

Joz 24,14–15: Volba v Sichemu (Dospělé rozhodnutí)

- **Exegetický kontext:** Kniha končí velkým shromážděním kmenů v Sichemu. Jozue je na konci života a provádí bilanci. Připomíná lidu celé dějiny od Abrahama až po darování země. A pak je staví před radikální rozhodnutí. Nekáže jim, nenutí je. Dává jim svobodu, která je ale spojená s plnou odpovědností: „*Vyberte si dnes, komu chcete sloužit.*“
- **Radikalita „Dnes“:** Izraelci si mohou vybrat bohy, kterým sloužili jejich předkové za řekou Eufrat, nebo bohy Kanaánců. Jozue ale jasně deklaruje své osobní pevné rozhodnutí: „*Já a můj dům budeme sloužit Hospodinu.*“ Volba Boha není jednorázový sentiment, je to každodenní existenční postoj, který formuje celou rodinu.
- **Přesah:** Víra nemůže dlouhodobě žít jen z tradice rodičů („bozi za řekou“) ani z přizpůsobení se moderní kultuře („bozi Amorejců“). Přichází věk a situace, kdy se víra z dětství musí proměnit v osobní volbu dospělého člověka. Jozue nám připomíná, že neutralita ve vztahu k Bohu neexistuje – pokud si vědomě nevolíme Hospodina, automaticky sloužíme jiným modlám (úspěchu, majetku, klidu). Je to výzva k jasnému, čitelnému a odpovědnému vyznání víry v rodině i ve světě.

Tip pro studující: Při čtení knihy Jozue si všimněte **přítomnosti Archy úmluvy**. Ona kráčí uprostřed Jordánu, ona obchází Jericho. Kniha nám tím jasně říká: Vítězství a život v hojnosti nejsou výsledkem lidského managementu, ale toho, že si uvědomujeme Boží přítomnost v samém centru svého života.